

„Istarska Rijec“

gladi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donosi izvanredni priloz „Mladi Istarski“. Pretprijava za luetuzivno izdava 35.— lra na godinu, a za izmnozivo 25.— lra. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 201. Telefon: 11-57

ISTARSKA RIJEĆ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 4 lira

za svaki centimeter visine u širini jednoga stupca. Za više-kratno uvrštenje se znatna popust prema pogodbi. Plata se štalo urediti, a novac uplatiti. Ne križati se plama ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

Učiteljska škola u Zadru na umoru!

Kad su nam ono naši novi gospodari bili skini u Istri sve naše srednje i stručne, i premoagne pučke škole, bacili su svijet, da će se hrvatska učiteljska škola ipak uzdržati. U prvi mah misliše se, da će se ta škola otvoriti u Opatici, ali su kasnije odustali od toga, jer da se Opatica nalazi blizu granice. Nakon razliučih, u našoj burokraciji vrlo običnih, pače i neobičnih, ordina i kontradiktorna odlučilo se, da se hrvatska učiteljska škola otvori u — Arbanasima kod Zadra. Kako se naši novi gospodari razumiju u sve, samo ne u geografiju, ovaj je zaključak stvoreno valjda u najboljoj vjeri, za su Arbanasi vredno daleko od granice...

Za dresaju naših mladih kandidata otvorilo se uz istu školu i internat, gdje su djaci imali da dobivaju čitavu opskrbu bilo besplatno, bilo uz pola cijene. No to je vriedilo samo za prvu školsku godinu 1921—22. Kasnije se to uvelike popustilo, dok nije naposljetku prestala svaka pomoć od strane države.

Ali to još nije sve. Kad su naši pripravnici prvi put stupili u Arbanase, otkrili su, da dolaze u svoj, hrvatski zavod, kad tamo, oni su već na tom svom prvom koraku našli četiri petine internata i zaveda zaposjednute po italijanskim djacima... Osim jednog učiteljskog i profesorskog svi su bili Italijani. Vrlo su rijetki izmedju njih umjeli nešto hrvatski. Bilo je jasno, da je ta tobožnja hrvatska učiteljska škola pravi pravcati italijanski zavod, ali kako se našim djacima nekoliko najvažnijih predmeta predavalo u njemu hrvatski, držalo se, da će ta učiteljska škola biti jedno, recimo: pogoršano izdanje famoznog koparskog učiteljska iz osamdesetih godina — i ništa više ni manje.

Da vidimo, međutim, kako je taj „alototski“ (čitaj: hrvatski) tečaj izgledao u prošlog školskoj godini 1923.—24.

Školska se je godina na tom zavodu otvorila tek potkraj mjeseca novembra, ali redovita je obuka započela jedva koncem januara o. god. u doba, kad je rimskoj vladi napokon uspjelo da popuni profesorika mjesta, što su to tada bila ispraznjena. O kakvom uspjehu, dakako, da u takvim prilikama ne može da bude ni govora, ali naši su se djaci isšli da pokupe što nove znanja, što više što su znali, da će po novoj školskoj reformi koncem godine morati sve do ispita. Svojom radom i marljivošću naši su djaci iznenadili i samoga upravitelja zaveda, koji se je više puta izrazio, da je njegovan za uspjeh svojih „alotota“.

Primenak se i dan ispita. Svi su bili uvjereni, da će odnosa ispitna komisija biti sastavljena od profesora, kojima je poznat hrvatski jezik. Međutim — ete li u Zadar komisije, sastavljene od samih rodjenih Italijana. Među njima bio jedan ili dvoje, koji su doduše poznavali naš jezik, ali su prezirno izjavili, da im je taj jezik sasvim tuđi.

Komisija započeo svoj rad. Već kod pismenih radnja imali su naši djaci velikih poteškoća. Navodimo samo jedan primjer: U zavedu se po novoj reformi uči i latinski. Djaci su kroz čitavu školsku godinu premedili iz latinskoga na hrvatski, a sad su na ispitnu morali da prevode na — italijanski.

Još je teže bilo s usmenim ispitima. Člonoš komisije, kako napomenuto, sami su Italijani, ne govore nego italijanski i ne ispituju drukčije nego italijanski. Kod ispitivanja imali su doduše nekakvog „tuturila“ za hrvatski jezik, ali taj gospodin poznava u toliko na jezik, da je jednom zaredom kazao, da kćevica — znači mali — kćevica.

Oni jedna Istru, što si dočekala kad ne bi djaci razumijeli upit, obratili bi se na tuga — tumača — no onda bi se dogodilo, da bi koji od komisije sam preveo pitanje na hrvatski veliči: — Oh, kako šadno zvuči ovaj jezik!...

I tako su oni naši djaci bili primorani, da na ispitu odgovaraju u jeziku, u komu nisu učeli, a posljedica toga bila je, da su od deveterice naših kandidata trojica polozili ispit dovoljnim uspjehom, trojica imadu popravnii ispit, a trojica će morati da ponovno godinu.

Za prilike, koje su osamdesetih godina vladale na koparskom učiteljskoj, i sami su Italijani pisali, da su — monstruozne.

A što da kažemo o prilikama, vladaju u nas, u jeku dvadesetog vijeka, vladaju u

Pobjeda sveslavske misli na sokolskom saboru u Zagrebu

Važan zaključak predstavnika jugoslovenskog, češloslovačkog, poljskog i ruskog Sokolstva

Pretrplog su ponedjeljak predstavnici pojedinih slavenskih sokolskih saveza donijeli važnu odluku, da se poduzmu svi koraci, kako bi se osnovao Sveslavenski Sokolski Savez — kao sredstvo za ostvarenje Lige slavenskih naroda... Kod toga su zaključku bili prisutni: od češke sokolske općine: zamjenik staroste V. Stjepanek načelnica M. Malla, te članovi predsjedništva COS sestra B. Styblova i brat E. Taborški; od poljskoga sokolskog saveza: predsjednik Adam Zamoyiski i članovi starješinstva Witold Tyrakowski i Aleksandar Szczepanski; u ime ruskog Sokolstva u inostranstvu: dr. Dimitrije Vergun i Roman Dreling; od predstavnika jugoslovenskoga Sokolstva: E. Gangl, G. Paunsković, dr. S. Budisavljević i dr. Otton Gavrančić. Prema predlogu Poljaka Szczepanskoga izabran je komitet za izradu statuta, a iz poveljene debata je povjereni braći Stjepaneku, Szczepanskome, dru S. Budisavljeviću i dru Vergunu, da prema rezultatu raspravljanja stvore rezoluciju, koja je u ovom tekstu prihvaćena:

Predstavnici sokolskih saveza češloslovačkog, jugoslovenskog, poljskog i ruskog, sabupljeni na konferenciji u Zagrebu dne 18. augusta 1924. izjavljujemo:

Smatramo neophodno potrebnim za razvijanje sokolske i slavenske ideje ostvarenje Sveslavenskoga Sokolskoga Saveza. U tom Savezu gledamo siguran put za zbliženje i združenje slavenskih naroda. U tu svrhu predstavnici prisutnih sokolskih saveza izabiru pripremni odbor, u koji svaki savez izišiše po dva člana. Odboru se stavlja u dužnost, da u roku od tri mjeseca pripremi materijal i predloge za konferenciju, koja će imati da honožno ostvari Sveslavenski Sokolski Savez. Pripremni radovi i sesije ove konferencije, koja imade da se održi najkasnije do konca godine 1924., počinjavu se bratu Adamu Zamoyiskom, starješini poljskog Sokolskog saveza.

U Zagrebu, dne 18. augusta 1924.

Dobra volja i hladni tuš

Ima već jedno šest godina, otkad smo postali građani Italije. U tih šest godina proživjeli smo i doživjeli sve, što može da proizvi i doživi jedan „schiaivo“, divljak, koji ništa ne zna ništa ne razumije i kojemu je glavna stvar da se dobro najede, napije i ispava.

Tako je u nama mislio i onaj nesretni Nijemac, tamo negdje usred Njemačke. Kad je u svojoj maloj seoskoj crkvičici pjesnik: Von Iwrenten und Panduren erbaue uns unser Herrs ili po nakši: „O Gospodine i Pandura, oslobodi nas od Njemačke. Jednom njemačkom Johannu napudine su uši njegovu učitelju i vodio kojma je bilo u interesu, da soto ni takvi i takvi i on je eto u lituanima molio Bođu, da ga oslobodi od nas. A bilo je obratno. Mi smo onda dhtali pad pabozama fernanskog orla i jedni je Johann učinio najveći glupost, kad je molio Bođu, da ga oslobodi od nas, jer smo Ga zapravo morali mi moliti, da nas oslobodi od Nijemaca.

Tako su u nama mislili Nijemci, tako su u nama mislili, a i danas misle, naši novi sudružavljeni, Italijani. Mi smo — kako već spomenuto — u njihovim očima barbari, „schiaivi“ i divljaci, koje treba mrtiti i porizirati. Mi nemamo za njih ni pojma o civilizaciji, ni narod njihov, ni govora, ni jezika, ni narodi divlji i čitav se njegov život sastoji od želuca, što zadovoljno prežira hranu.

Usprkos svega toga, što smo čuli i doživjeli u ovih šest godina, a i danas doživljamo, takozvanoj „alototskoj“ školi u Arbanasima?

Čujemo, da bi se početkom naredne školske godine po Gentilijevoj reformi imao i na ovom zavodu da ukinje prvi razred, slijedeće godine drugi, tako da bi se krajem školske god. 1925.—26. imalo da osnuši i posljednji hrvatski tečaj na tom zavodu. Molimo naše poslanike, da već sada obrate na ovo pitanje svoju pažnju, a imadu se što prije opet vratiti na stvar ovog zavoda. Međutim se na naše nose govore dobro obraćamo starim pitanjima: Do kada ćete, gospodine, da zlorabite našu ostrpivost?

Engelbert Gangl, starosta J. S. S.; Adam Zamoyiski, predsjednik poljskog sokolskog saveza; Vincenc Stjepanek, zamjenik starješine C. O. S.; dr. Dimitrije Vergun, starosta ruskog sokolskog saveza.

Zaključak o predradnjama za osnutak Sveslavenskog Sokolskog Saveza spada medju najdragocjenije plodove sokolskog sabora i sleta u Zagrebu. Danas postoje u svijetu tri velike slavenske republike i dvije kraljevine, pa slavenski narodi, ako hoće, da se njihove slobodne države upravljaju slavenskom politikom, da pravilno izbjegavaju sve međusobne sporove, moraju misliti oko toga, da se najde jedna pokretnica, koja će utirati puteve takovoj budućnosti.

Osnatak Sveslavenskog Sokolskog Saveza svakako je stvar od zamašnjak znanja, jer je u svjetskom ratu bio pružen polupuni dokaz, da su Sokolovi svjesno vršili svoju slavensku dužnost i ostali vjerni svojoj slavenskoj misli, radili gdježod su mogli protiv udruženoga germanstva i barbarstva. I da je bilo Sokolova i jake sokolske misli u Bugarskoj, onda sigurno ne bi bila starana dinastija natjerala ovaj slavenski narod u bratoubilački rat protiv Srbije i ostaloga Slavstva. Osnatak Sveslavenskoga Sokolskog Saveza zacjeliti će valjda, — s vremenom — i ovu bolnu ranu našeg slavenskog tijela i bugarski će se narod osposjesti i vratiti svojoj slavenskoj misli.

U jedno mjesto u pismu, što ga je ovih dana naš Nino upravo Udruženju Kombatenta, mirisi mi nekako odvise misteriozno. Nino je naime dobio od Odbora Kombatenta jednu malu romancinu ili kako se to linije kaže „una deplorazione“, pa on ne može da se izlaska, što je u se i sve mene tajm. „una deplorazione“, pa on ne može da se izlaska, što je u se i sve mene tajm. „una deplorazione“, pa on ne može da se izlaska, što je u se i sve mene tajm.

U ime pozdravljamo predstojeći osnutak Sveslavenskog Sokolskog Saveza i kličemo: Samo naprijed, dični Sokolovi! Zdravo!

življamo, ni kao poštenii tati, državljani nismo nikada reagirali na nijednu klevetu ni napada, već smo sve mirno podnijeli, nastojeći, da što prije utaremo pot toliko razvikanoj „convivenzi“.

Sama zaročaranje. — Oni, koji vedre i oblače, nisu se ni št obazreli na naše nastojanje, na naše posteno izvršavanje državljanskih dužnosti, već su nam jednozstavno bacili na glavu hladan tuš, mrtulu zamućenom tijelu tih udarac.

Pogrješna politika zadavanja ljutih udara nea nije prestala. Pred nekoliko dana pošetili su naši i njemački narodni poslanici (dr. Wilfan, Besednjak, Tinzl i Sternberg) novog ministra prosvjete, senatora Castaldi, koji ih je vrlo ljubavno primio. Zamjenici Slavena i Nijemaca u Italiji, ggdr. Wilfan i Tinzl, upozorili su ministra na to, da su uspjesi Gentilijeve školske reforme slabii i da je potrebno da se školski sistem temeljito ispremjerni.

Nato je ministar prosvjete izjavio, da mu je njegov predšasnik ostavio nasljedstvo, koje je dubokog uvjerenja mora da zagovora i brani, tako da je isključena svaka promjena školskoga sistema. Dobra sam obavijest, — primjeli ministar — da je Gentilijeva školska reforma imala u slavenskoj i njemačkim krajevima krasne uspjeha.

Poslanici su prigodom te primjedbe energično zahtijevali, da ministar sasluša slavenske i njemačke općine i roditelje, ako hoće da dobije pravu sliku o uspjehu Gentilijeve školske reforme medju Jugoslovenima i Nijemcima. Poslanici su upozorili ministra i na to, da su sve kulturne države priznale narodnim manjinama pravo do školskog pouka u materinim jeziku.

Medjutim je ministar na to razloge naših i njemačkih poslanika odgovorio: „Nova školska reforma ima takve određene političke ciljeve, naime, raznarodivanje narodna manjina. Svrha čitave školske reforme nije moćiti, da se čitava buduća pokolenja priuže italijanskih, već da učini iz škole djecu nacionalno svjesne Italijane.“

DOPISI

IZ RIJEKE.

„Problema...“ - „Runajement...“ - Komendatori, koji ne poznaju geografiju Rijeke... - Što je izborbora? S granicama? - Tko je zapravo građanin Rijeke? - Kao i Ninetta...

Juce mi prijatelji reče: Ti ćeš, Rokace, s celimi skornjari u raj! Pitam ja njega: — A zašto? A on meni: — Poku dogri Fijancanci, što ih je volja ti moras necerastano s nom da kopaš po onoj dosadnoj „Vedetti d'Italia“... E, rekoh ja, kad bi bila sama „Vedetta“, ali tu ima još i — Ricossa Adriatica pa „Piero Viscarda“...

Po svemu tomu i po tolikim drugima pergamenama moram ja da brkam, hoću li nekako da nadahnjem ovo moje nedjeljno pismo...

Danas ću opet da se pozabavam malo s „Vedetom“... U svom broju od 13. o. mj. donijela je ta naša riječka „Naj fraj Pressa“ članak pod naslovom: „Trieste non pii problema“... Fiume „empire mit problema“... Dan prije pisao je naime „Piccolo“, da je napokon Trst i opet ostao ono, što je bio pod Austrijom, i sada se radi samo o tom, da uznapreduje još mnogo više, negoli prije, pod negadšnjim gospodarinama.

Dobro, odgovara Vedetta... Trst je, kako velite, postigao svoje, a to znači, da taj grad prestaje biti problemom, a to će opet reći, da rimskoj vladi više ne treba da za Trst lomi sebi glavu. Sada treba da dodje na red Rijeku, koja iz dana u dan postaje sve većim problemom... što će reći, da je u svem tajm, Ergo, dužnost je vlade, da pomoćne Rijeku i to odmah, dok ne bude prekasno.

Što bi imalo da znači ovo: dok ne bude prekasno? Da se u tim riječima sakriva nekakva podmukla prijetnja, to je očito, ali koja i kakva prijetnja, to je i za mene tajm.

I jedno mjesto u pismu, što ga je ovih dana naš Nino upravo Udruženju Kombatenta, mirisi mi nekako odvise misteriozno. Nino je naime dobio od Odbora Kombatenta jednu malu romancinu ili kako se to linije kaže „una deplorazione“, pa on ne može da se izlaska, što je u se i sve mene tajm. „una deplorazione“, pa on ne može da se izlaska, što je u se i sve mene tajm.

Bože dragi, kako to sve drukčije zvuči negoli ono latidžino: — O Italia o morte!... Kako je sve to daleko od onoga, što je u decembru god. 1918. pisao Mussolinijev „Il Popolo d'Italia“...

A Popolo d'Italia: pisao je onda, kako on ima dokaz, da su Fijancanci pripravni vidjeti svoju Rijeku svu zarastanu travom, prije nego da napuste mjesto aneksije. A sada ove jadikuju, ako moraju da plaćaju ono, što se u Istri i u Postoini već istovremeno istovremeno koliko je meni poznato, ni Istria ni Postoina imadu pravu, nego samo okupaciju spominju, ali trave ni ikakve druge biljke, već su se držali i onda, a i danas se drže one stare: Colen Krobot, e taži što ja znam, jedna je, jedina istarska žena, negdje prije pet godina, prigodom nekakve povorke u Veneciji, vidjela „Italia o morte“, i jednoj se dogodila smrt, a da je ona, što je i sada, u jednoj od tih mjesta ostala mrtva. Svi su drugi hvala Rogu ostali živi, i danas mirno plaćaju tate i oberbaste, a ne „runajmu“, kako naš Nino i ostali „ferventi“ aneksionisti... Vedetta se i opet ggdr. na njemu komendatoru uredi. U svom članku na Rijeku, da inspiriraju uredi. U svom članku „Un episodio del altre cose“, veli, da bi ljudi morali imati barem nešto „diplomatskoga takta“, a kad tamo ti komendatori, da ne znaju ni što su oni famozni geografski termini danteški...

Tu moram ja da uzmem te komendatore malo u obranu. Ne može se reći, da ti ljudi ne poznadu Dantea, ali ti komendatori nisu krivi. Što Dante u svojoj Komediji nigdje ne spominje Rijeku već samo Pulu. Tamo naime stoji: „... Pola presso del Quarntaro, che livia ch'una...“ i sli slični termini bogda... Zato, ako ti komendatori poštuju Dantea, kako to veli Vedetta, „delle enorinita“, lome je nešto kriv i Dante, što nije u svojoj Komediji upoće, a na onom mjestu napose, spomenuo Rijeku.

A možda nije ni Dante kriv! Možda je u imenu RIKA negoli puti inecerto, pod imenom FIUME, naime jedna diplomatska, a nju je izdao mađarski kralj Bela IV., u kojoj se medju ostalim čita i ovo:

„Imprimis est fluvius et locus RIKA in regione maris incipiendus; et nostra Italia aqua RICHINA...“ etcetera etcetera... Zato, ako ti komendatori poštuju Dantea, kako to veli Vedetta, pet godina prije no što se rodio Dante, Dante je znao sve, pa je zacjelio znao i za tu diplomatsku, a kako je on bio vrlo pametan, nije valjda htio da meće u svoje čisto italijanski riječi, „una čisto slovanska imena, RIKO, RICHINA.“ Ne tražimo dakle, kako to veli komendatori, što oni ne mogu i što ne umiju Najzadu ni komendatori krivi, ako je i za njih Rijeku

† Milutin R. Stepanović.

Iz Beograda stiže nam zelena vijest, da je taj 70. godini svoj život, prema go-
† Milutin R. Stepanović, član glavne kontrole i od dužeg vremena vršilac ustanove predsjedni-
ca ove važne državne ustanove te od jugo-
slavenskog konzula u Trstu.

Pokojnik se je rodio u Zabarima u srcu ju-
goslavenskog Piemonta, u Srednjoj.
U svojoj 40-godišnjoj službi iskazan je uvijek
kao savjestan i pošten čovjek, koji je u svojem
radu gledao pred očima samo dvije stvari: do-
brobit i veličnu slobodnu demociju. Citavo
svoje slobodno vrijeme posvetio je općem do-
bru naroda. Saradnjivo je u bogođskoj i Poli-
tskoj i Trgovinskoj Glasniku. U svim svojim
članacima podržavao je i jačao je nacionalni duh.

Zivot pokojnika Stepanovića sličan je otvo-
renoј knjizi. Za vrijeme reakcionarnih vlada
pod Obrenovićem, on je neustrajivo propovjeda-
o svoje vjerovanje. Uvjereni Karadževići, rje-
dimo je i patio za svoje svoje vjerovanje, ali
donosio, bio je privratan, u kući pretresan, i
gubio je službu zbog toga, uz veliko žaljenje
nih koji su takve predloge morali podnositi
kralju Obrenoviću.

Stepanović je bio kao nacionalni radnik
članki, rodoljub i zagovornik oslobođenja ju-
žnih Slavena ispod tuđinske okupacije. U njegovoj
cancelleriji ili njegovom domu bili su uvijek
ostanci nacionalnih radnika iz Srbije i drugih
krajeva. Tu se kovao plan o zavjeri za pro-
gradi, četovanje itd.

On je u tom cilju prije 30 godina pokrenuo
list „Istoku“, koji je sirio propagandu za od-
ržavanje Srpstva u Južnoj Srbiji. Taj je list bio
občevan tamo, gdje nije smjelo da bude ništa
srpskoga. Pokojnik je Stepanović hrabrio, dizao,
pomogao cijelom vijeku ovaj pokret.

Na rietkim poznavanjim ljudi, prilika i od-
nosna Srbija prema Bugarskoj, on je dao jedan
rad. Iznimno vrijedan i zanimljiv.
Njegovo djelo „Srb i Bugari“, izdano 1913.
godine, doživjelo je ove godine svoje drugo iz-
danje. On je bilo i bit ču za dugi naš godina
jedno naitopunije i najpopularnije djelo ove
vrste.

U ovom sinu g. Dušanu Stepanoviću, ju-
goslavenskom konzulu u Trstu, izrečeno mu
putem svoje duboko sažetosti zbog teškog gu-
bitka, a pokojniku kćerkice: Slava i vijecna
namiat!

Svećano otvorenje XXII. konferencije interparlamentarne unije. Trideset država na okupu. — Odlučan nastup našeg narodnog poslanika dra Josipa Willana.

Prošlog petka, dne 22. l. mjeseca svećano
se otvorilo u Bernu (glavnom gradu Švicarske)
XXII. zasjedanje interparlamentarne unije.
Kod otvorenja te konferencije bilo je zastu-
pano 30 država, a mediu tima i Italija i Ju-
goslavija.

Italiju zastupaju na konferenciji ovi delegati:
sen. De Stefano, sen. Barzilai, Fracassa, Spi-
ro, Abisso, Barbiellini, Bastianini, Bianchi, Bu-
ratti, Gentili, Umbertoi, Ungaro, Nuvolini, dr.
Willan i Tinzi. Ova potonja dvojica zastupaju
interparlamentarni Italiji; dr. Willan — Sla-
venc, Tinzi — Nijemce.

Jugoslaviju zastupaju: dr. Kumanudić, Aja-
tonović, dr. Radolović, dr. Stojadinović, dr.
Ninko Perić, dr. Vasa Jovanović, Dušan Dimit-
rijević, Salih Babić, Nedeljko Divac i Gosti-
ćar.

Kaostu je dr. Willan prošle godine odlučno
i najvažnije ustao na obranu slavenske narod-
ne manjine u Italiji u Kodanju (Kopenhage),
tako je i ove godine u Bernu. Prošle subote
držao je na sjednici interparlamentarne unije
krasan govor o pitanju narodnih manjina. Kon-
ferencija ga je slušala sa najvećom pozornosti.
Nakon izvanredne razvlasti, sa otvaranjem nove
prekidna odobravanja sa strane svih parla-
mentaraca. Na koncu govora došli su i dr.
Willanu mnogobrojni zastupnici raznih država
te mu čestitali na krasnom govoru.

Govor našeg narodnog poslanika dra Willana
i ovogodišnji zaključci interparlamentarne
unije bit će naknadno objavljeni u našem listu.

Svećan pogreb poslanika Matteotti-a.

Kako smo već javili u zadjem broju našeg
lista, prošle sedmice vršio se sprovod i pogreb
smrtnih ostataka ital. socijalističkog poslanika
Matteotti-a. Kod spirovoda je učestvovalo oko
8000 osoba. Ljudi su došli iz raznih krajeva
bilo pješice bilo kolima. Na pogrebu je svirala
voina glazba, a sluge Parlamenta vidle su na
učetima mrtvačka kola. Iza pokojnikove
rodne iše je odijeljene kr. oružnika, a zatim
govorka ljudi. U crkvi su uslijed stiske mnogi
žene pale u nesvijest. Ljudi su se ponasali kao
da su u lijesu kosti kojih sveća, a ne mrtvo
tijelo običnog čovjeka. Času spavanja llijeva
u grob prisutni su jednoglasno klicnuli: „Slava
Matteotti-u!“

Svećanom pogrebu socijalističkog poslanika
Matteotti-a prisustvovalo je i ime Slavena u
Italiji i slovenački poslanik iz Gorice, g. dr.
Engelbert Besednjak.

U nastatku je, u Lideu Nacionalna sve-
ošto napela slovenačkog poslanika dra Besed-
njaka, što je prisustvovalo sprovodu pokojnog
Matteotti-a, tvrdeći, da se je time slavenska
skupina postavila na stranu opozicionarnih
stranaka.

Zanim je dr. Besednjak upravo napomenuti
te, faksistički novini otvoreno pismo, u ko-
jem odbija svo predbacivanja zbog toga što je
sudjelovao na Matteottijevom pogrebu. Besed-
njak kaže, da on smatra čašu, što je učestvo-
vao kod pogreba poslanika Matteotti-a, jer da
odgovara ne samo općim potrebama, nego
družničkoj i hrvačkim narodima, koji gleda u Mat-
teotti-ovu hrabrost borbu slobode i pravde
kvoj se pao na polju časti. Matteotti je umro
za svoju stvar, koji je ujedno i naša, namo
za slobodu građana ove zemlje, u kojoj se mo-
raju poštovati sva elementarna prava de-
žavljanima bilo koje vjere i plemena.

Mi riječki Jugoslaveni...

Pišu nam iz Rijeke: — Od sasma staroga
carstva pa do danas, izmijenili se na Rijeci
mnogi sudbonosni, upravo vratolomni doga-
đaji. Jednoprstni plabicisti, pjesnički pronun-
ciamenti, ratni najvišnji, državni udari, re-
volucije i kontrarevolucije, pa razni spornosti
anekdote i najvišija druga, sve se to zbil-
mino nas, bez i protiv nas, autohtonih riječ-
kih Jugoslavena.

Ne spominjemo ovdje naše muke, premda
ne kamimo ni njih da poneseemo u grob. Sve
u svoje vrijeme, pa i ono, što smo vidjeli, pre-
trpjeli, i doživjeli.

Sada ne tražimo drugo, nego da već jednom
i mi riječki Jugoslaveni dođemo u red naših
ostalih sudržavljanja, da se naime i nama du-
brava, što nam idu, da se i nama postupa kao
s ljudima, jer mi smo još živi i ne osjećamo ni
najmanje volje ni želje, da nas pokrije pepeo
sine zaboravi.

Danas na Rijeci svi rogubore. Najviše oni
koji su prije najvećma pjevali: Hozana! Mi
nismo pjevali Hozana! ali zato ni danas ne kri-
jestimo: Propni ga! Mi samo tražimo, da nam
se dade ono, na što imamo pravo: napreće
u svoje nožeg kulturog i materijalnog života.

U sporazumu potpisanim u Rimu dne 27.
januara ove godine ima jedna takva, famozni
članak deveti, koji glasi:
Od 27. januara do danas prošlo je već pu-
nih sedam mjeseca, a mi riječki Jugoslaveni
ne vidimo i ne osjećamo, da bi se prema
našim postulatu onako, kako se i našim
prema Italijanima u Dalmaciji. Na naše uste-
kad će se u tom smislu, okrenuti nešto?
odgovarajući nam, da će se preći k izvršavanju
onog članka u času, kad će se preći k izvršavanju
onog članka u času, kad bude između It-
alije i Jugoslavije uređene i potpisane takoz-
vane postavke i konvencije.

Sad su, kako čitamo, potpisane i te konven-
cije, pa bi bilo vrijeme, da se već jednom
počne i s nama da računa.

Svakako mi ne čemo ni časa mirovati, dok se
utvrdjive i potpisane obaveze i na nas ne pro-
teguje, do te reči, dok se i za nas nešto ne pro-
vodi.

A već je za to i krajnje doba !...

Pozdrav naših vojnika iz Rima.

Primamo i dragovoljno obavijamo: Po-
stignu u Rijeku, „Istarske Riječi.“ Sada se
nolazi u Rimu prilično velika skupina sla-
venskih vojnika iz Istre. Svi smo zdravi i puni sla-
venske krvi. Danomice se sjecaćemo svoje milje
domovine i svog naroda, te mu ovim putem
šaljemo srdačne i slavenske pozdrave. Isto-
dobno pozdravljamo naše milje roditelje, se-
stre i bratove prijatelje i prijatelje, kunošće i
svu one, koji se okupljaju oko naše milje „Istar-
ske Riječi.“ Potpisani su ovi vojnici: Milotić
Petar, Krotić Josip, Cerovac Ivan, Jerman
Lazar, Marhečić Mate, Mandić Pero, Siničić
Marko, Flaheg Ivan, Balčić Albert, Perić
Fran, Mohorović Marij, Honović Klement,
Banić Josip, Dobrić Stjepan, Blinac Petar i
Miličić Josip. Živili naši vojnici!

Stavnja godišta 1905.

Službeni list donio je u utvrdjenu, suštarnim
broju okružnik ratnog ministarstva, koje daje
upute za stavnju (lunog) godišta 1905. Stavnje
će započeti 10. septembra 1924., a trajati će
do 3. marta 1925.

Ante Smoković.

učetili u Babušnicu, i njegova obitelji šalju na
polasku iz Istre srdačan pozdrav svim prijate-
ljima i znancima te im dovijuču: S Bogom!

Svega po malo

Za proslavu Nušićeva jubileja.

Ove jeseni, tokom oktobra mjeseca, navršit
će sedeset godina života omiljenoga i po-
pularnoga jugoslavenskoga književnika g. Bra-
nislava Nušića, s tim ujedno i četrdesetogodi-
šnica rada na pozorištu i porziornoj umjetnosti.
Za to vrijeme književnoga rada, g. Nušić je
ostavio nam nepompran dobar broj i sa
ostalim poljima javnog života, naročito kulturno-
e i nacionalnome, te i ta njegova akcija iste svoj dio priznanja. Povodom
toga, održat će se u jeseni u Beogradu, a vie-
rovatno i u mnogim mjestima van prijestolice,
naročito proslave, ali i pripremni odbor
stavio sebi u zadatak da dade priliku što širem
broju poštovaatelja Nušićevog rada i zaslugu, da
odaju priznanje. Toga radi, odbor će izdati,
kao naročito jubilarnu knjigu, Nušićevu novo
djelo: „Humoristični autobiografiji“, koji će
iznjeti do 20 stampanih araka, a bila će kra-
sna sa deset pričečkih karikatura i najboljih
jugoslavenskih slikara. Knjiga će koštati vjero-
vatno 50 dinara, a u tvrdome, elegantnome
svesku, sa originalnim potpisom pišećim 80
dinara. Čisti prihod od ove knjige imao bi se
jubilaru predati, kao narodni dar. Stoga se
odbor obraća na sve Nušićeve poštovaćee, da mu
odaju priznanje. Toga radi, odbor će izdati
broj knjiga uzeti kao ona izdatje, za sebe i za
svoje prijatelje, među kojima će potražiti pret-
platnike. Adresa je odbora: „Pripremi Odbor
za Nušićevu proslavu“ Beograd, Kosmajska
ulica br. 20.

Sjekomra tazeserio sinu glavu.

U bačkom selu Tavankutu dogodio se stra-
šan zločin. Bogati seljak Ilija Mikić, starac
od 60 godina, ljubakao je sa svim seljacima
rasputenima i djecom. Za to su morali
odgovarati i odgovaraju. Za to su morali
odgovarati i odgovaraju. Ne davno mu se
povratio iz Beča sin Petar, koji polazi
tamošnje sveučilište. Jednog dana okrio
je sin svog starog oca razdi njegovih ne-
cijela. Nato je u starcu uzavreda krv, pa je
uhvatio za sačinu i raskolao u dva dijela
i predali vlastima.

50.000 ljudi postaralo prigodno zadjne kap-
lative u Kini.

S dalekog istoka dolaze poljanje vijesti o ka-
strofalnoj ispoli, koja spada u najveće ne-
sreće svih nednjih godina. U nekim krajevima
Kine svake se godine dešavaju velike poplave.
Ali ovogodišnja poplava nadilazi sve nesreće,
koje je Kina dosad preživjela. Zrtve katastrofe
su ogromne. Sjeverno i zapadno od Tientsina
leži pod vodom dvije ogromne prometne
gimnacije: promet Pekingu u Kalganu utu-
če se četrdeset tisuće osoba. Prema računu,
koji se još nije mogao definitivno postaviti,
znosi broj žrtava oko 50 tisuća ljudi. Postar-
dalo je od poplave nekoliko milijuna ljudi, koji
su izgubili sav svoj imetak.

Pojeo četiri žene...

Urođeni i divljenj krajevima imao već
tisućgodinje navike, da žive sa više žena. U
svojim krajevima imao čak i ženi svoje mu-
ževce. To je posvema nemoralno. Zato je Liga
Naroda započela odlučnu borbu protiv te
nemoralnosti. Da li će Liga Naroda polučiti u
toj borbi kakav uspjeh, to je veliko pitanje.
Neki će otac misionar iz Polonije misli, da će
Liga svojom borbom navesti divljenj narode na
svu vrstu nemoralnosti. Svoje mišljenje poltrijepljuje
ovim činjenicom: Jednog dana došao je k
njemu (misionaru) poglavica nekog velikog
divljenj plemena i zatražio, da ga pokrsti. Bu-
dući da je taj poglavica imao pet žena, misio-
nar mu je odgovorio, da ga ne može napraviti
jednom, ako se ne zadovolji ženi samo
kršćanom. Dobro, odgovorio je oče.
Za nekoliko dana vrati se natrag misionaru i
izjavi, da ga sad može krstiti, jer ima samo
jednu ženu. Kako ste ostale četiri? zapre-
pašeno će misionar. Oče moj, pojeo sam ih!
odgovori posve mirno divljenj. Iz tog doga-
đaja zaključuje otac misionar, da će Liga
Naroda borbom samo posvećati medija među
divljenj narodima.

Djevojka, kojom je tresao šah dijavo.

Čovjek, koji potanje ne prouči Italjano,
nikad ne bi mogao ni pomisliti da su oni
i danas previše praznovjerni. U italijancu
jednom se građicu Reggiolo desio prošlih dana
zanimivi slučaj pučkoga praznovjerja i vjero-
vničke strasti. Istarek Riječi. Sada se
seljaci bili uvjereni, da je djevojka Klimentina.
Magni zaposio glavom šah dijavo i da iz
nje parvali svoje nastranosti. Djevojka je uistinu
pokazivala čudne znakove oboljenja, tako pa-
ralizirala govora, nogu, i mišića, ali sve to ipak
nije bilo medicinski neproturavno. Mjesto da
bi se odmah liječila, žena je, kao što se obično
na svoja župnika, da otera vraga, a ovaj na-
vratno, pošto nije mogao, na samoga bisku-
pa. Stvar je konačno svršila tako, da je župni-
k u uspjelo, da istjela vraga i da djevojku
povrati u normalno stanje. — Se non è vero,
è ben trovato!

Na dan vijecnaja rastavio se od žene radi
suisvoinog plesa.

Nedavno se u Parizu pojavio neki Pierre
Laurenciere sa gospođicom Blanche de
Martin. Poslije svadbene večere u nevjestinoj
kući, mlada je žena predložila ples. Muž je
malo prigovario, jer sam nije znao plesati.
Medjutim je nevijesta ipak prodrila sa svojom
voljom i do ponući se je marljivo plesala. Ali
poslije 12 sati Pierre je energično zatražio, da
odmah ples prestane. Zbog toga nastala je
prepirka između mladoženje i nevijeste te
njene rodbine. U prepriki je mlada žena uzbu-
đeno izjavila, da ne će živjeti s čovjekom,
koji je tako netolerantan. Mladoženje je odmah
potraio na prvi policajni komarjant i dan
u zapisnik žalbe za rastavu braka.

Žena na letriji.

Neki mladić iz odnog se blizu Beogradu
izgubio je poslije godinu dana zaruka volju da
se vjenča. Zamolio je svoju vjericu da ga
osvobodi obveze. Ona je pristala, ali pod uvie-
tom, da joj on nadje muža medju svojim prijate-
ljima. Pristala je i na to, da joj prijatelji iz-
govore lažnu svadbu. Mladić je organizovao lutri-
ju, pak je lijepu i mladu djevojku dobio među
svoim sveski mladić, koji je rodno prmo ovaj zgo-
đaj. Djevojinu roditelji nisu se razlužili zbog
ovog načina zaruka, pa će vjenčanje biti do-
skora. Novac, koji je bio uplaćen za srećku
upotrebit će nevijesta za opremu.

Grd, u kojem se umire nakon stote godine.

Na Filipinima, u provinciji Rizon, nekoliko
mihle dalač od Manile, postoji grad Taylay.
Tamo ljudi žene žive daleko preko sto
godina. To se vidi po statistici od oktobra pre-
thodnog do aprila ove godine. Neka žena, Be-
nita Gonzaga umrla je u 140. godini, Tomasa
Vivenzio u 123. Marija Roxas u 129. godini.
Glavna hrana timi stogodišnjaka, odovna
je potpis godišnjaka, sastoji se od ribe, povrća
i voća.

Žena, koja doji malog medvjeda.

Gospođa Elise Beck, Amerikanica iz drža-
ve Massachusetts, dohila je ovaj dan od
američkog društva za zaštitu životinja jednu
zlatnu medaju zbog jednog izvanzrednog čina
majčinske odanosti. Ta majčinska odnost
pokazala se u tome što je ta gospođa othra-
nila svom svom malom medvjedu nekoliko
dijeva. Naime, medvjedi se odavna u lovu
muže te gospođje, i mali medvjed ostao je sa-
mo živ.

Zasuznjili i mučili rođeni majku.

U francuskom mjestu Chanecy otkrili su
žandari, da je tvornički radnik Chainez uo-
stav svoje sestre zatvorio svoju majku, ko-
ju je meseci nje puštao iz kuće. Našli su na
njoj i jednu malu medvijicu i ogrebotinu. Na
joj dalj hrane i drovno saje i ogrebotinu. Na
starica toliko oslabila, da su je morali prenijeti
u bolnicu. Žličinska djeca prešana sa su-
dru.

Jeste li naručili „Istarske
narodne pjesme“?

Preko pola milijarde štete.

U Jugoslaviji su ponovno nastupili
kraljevi, jedne kralje i tucelica ljudi, koje
je nasrtao pučanstvo u osječko-
varnjskoj oblasti. Cijelokupna šteta
(grad) i poplave iznosio preko pola
dinara. Steta od grada iznosila nešto
milijuna dinara, a šteta od poplave
spred 33 i pol milijuna. Tu je utrudno
steta iznosila nešto, dok ostala šteta
steta na zgradama i sličnom nije je
Jugoslavenska vlada poslije je posl-
i milijun dinara i 50 vojuna hrane i
se je porazdjilica na jednake dijelove.

Stogodišnjica prvih traćnica.

Dne 27. augusta sljiveće godi-
navo sto godina, što su postavljene i
benzičke traćnice. To je bila linija
Darlington u Engleskoj, koja je danas
južne linije London and North-Eastern
Cy. Traćnice te historijske željeznice
postavio je George Stephenson, a on je
toga, upravljao i prvom lokomotivom
tada prošla. Njegovo djelo bilo je tad-
bilju pravo zaprepaštenje. Da se stoga
bilo svećano proslavljeno. Bit će priro-
vjerodostojna, a izdava, da će se sto-
loga održati i međunarodni kongres,
ničara.

Pilavije kavane i barovi.

Engleske novine pišu, da će jedna ve-
ljudja biti pretvorena u raskošno kava-
nosno bar, pa da će ukotiviti 15 mil-
leko od američke obale. Na tome pje-
baru naći će se sve zabranjene piće i
rikanski terrix, koji odgo poslove oko
alkohola, naredio je istragu protiv
Obalne američke straže izjavivši, da je
da američki zakon o zabrani alkoholi-
samo 13 milja daleko od obale, ali da
ljudje, koje su izvan te zone, mogu biti
zene od američke vlasti. To oče, ali
nedavno američko-američki uforator dan-
ričkim vlastima prava, da zaplijene sve
kav brod, koji se nalazi na jedan sat udal-
osti od obale. Ali tim zakonom nije ogr-
udaljenosti.

Poslušao od bobice gozđija.

U Marsilji zadjavio se neka 10-godišnja
vjećica gozđija. Jedno zno zapelo te
giz i diete se udavilo. Prizvano liječnik
mogao izdati: bobice i diete je umri-
o.

Književnost i umjetnost.

Naš narod i „Istarske narodne pjesme“.

Primamo: — Istarska književna zadruga
družila nas je izdanjem narodnih pjesama,
bito nas mladije, koji nemamo I. izdanja iz
1880., a još manje sve one razne li-
birke, koje su u posljednje vrijeme
svećile dana. Steta je sama, da to izdanje
opisuje, potpunije i sistematičnije.

Ista sve to ovo je izdanje veoma zna-
čajno za naš narod, jer sadraguje li-
mudne pjesme. I pošto dolazi bli-
ri, kada nas se hoće postu putu da asimili-
je moć, i za to, da se izdaje i jedan
nog, historijskog i etnografskog zna-
čaja. Steta, da se bas vjericu da u narodnu
i da izvisebno na vidjelo sve ono, što bi
dokumentovani sa stručnjaci opstanki
krajevima, jer ljudi, koji k nama dolaze,
ne sude ni čuju. Ako padnemo, onda pad-
ćemo i naš narod.

Listajuci ove pjesme u svoima lepešom
slovo-litvatskom jeziku pomisljam na ono
salamunsko riječjenje danasnjejustice: Ne
dirisi, che la lingua serbo-croata sia q-
usata da una parte della popolazione e
di questa lingua da serbe persone. A
compreso il vero senso di questo sermo-
croato-italiano, così che non volti non ries-
cipio a comprendere, se venne loro po-
lita lingua serbo-croata, nel mentre più
comprendono l'italiano. Mancando ancora
grammatica ed un dizionario di questo lin-
gocio speciale, parlato da una parte di
adini, e intaltri pretendere la comodi
di questa lingua da serbo-croata. A
tutto, nemamo da imade za taj naš li-
povski-lyvatski jezik i izvrsnih gramatika
vrsnih riječnika, nego mademo u tom
ženom dialektu (linguaggio) i to bač
ćemo i svomu lični narodnih pjesama, i
u narodna savam, u novostvom materijal-
niku i praznom po nje, po negovno, po
bi nam lepeši moć gozđje i sari bi-
Uzmeno li još i to, da te narodne
ćime podlihu pretlarnim Nazorović
skima Pričama i to je očita besmisao di-
salomunzina i u svu pravom mudro-
ćemo i naš narod.

Pripomena urudništva.

Nakon ovog naroda, kaostu i pisa gozđje,
koji obaljuje isto ovo izdanje nje
muno i opisnije izjavljaju, da će Istar-
skovijena zadruga, dojućee godine izdati
izdane novih, neobjavljenih istarskih na-
pjevama. U svim pjesmama, koje su
mudrove skakuljam neobaljećene narodne
me i da šalju urudništvo „Istarske
Test. via S. Francesco d'Assisi 201. Na
djakke.

„Meja“.

Primali smo broj 15. poluprijavredno
svojevoljno. Meja se ovaj sadržaj
A. Hrabar, Komunistar i seljastvo.
Hadjak, Zadruga i seljastvo.
M. Ur. Vran-
od I. Rittigle. Stanko Ozanic, Ravnatelj
o obnovi vinogoda. — Oskar Ivan Bil-
ponovnom vjeću. Biljske. — Raz-
ješi. Književnost.

Čitena mu je u godišnjoj preplati Dn
Uredništva i uprava, Zagreb, Sudnica

Izdavač direktor odgovornog urednik
IVAN STARŠI

Tisak: TISPAKA „DOSTOJA“ U TRSTU.